

Spis treści

Przedmowa do szóstego wydania XIX

Podziękowania XX

O książce XXI

Główne zagadnienia XXI

Nowe elementy XXII

Struktura książki XXV

Spis rysunków XXVI

Spis tabel XXIX

Spis ramek XXXI

Rozdział 1. Co to jest socjologia? 3

Wyobraźnia socjologiczna 6

Badanie ludzi i społeczeństwa 8

Rozwój myśli socjologicznej 9

Teorie i perspektywy teoretyczne 9

Klasycy socjologii 11

Współczesne teorie socjologiczne 22

Myślenie teoretyczne w socjologii 26

Poziomy analizy: mikrosocjologia i makrosocjologia 27

Dlaczego warto studiować socjologię? 28

Podsumowanie 30

Dalsze lektury 31

Polecane strony internetowe 31

Rozdział 2. Socjologiczne pytania i odpowiedzi 33

Podmioty ludzkie i problemy etyczne 37

Socjologiczne pytania	38
Czy socjologia jest nauką?	40
Proces badawczy	41
Rozumienie związków przyczynowo-skutkowych	44
Przyczynowość a korelacja	44
Metody badawcze	48
Badania etnograficzne	48
Badania sondażowe	50
Eksperymenty	54
Badania biograficzne	55
Badania porównawcze	55
Analizy historyczne	57
Łączenie badań porównawczych i analiz historycznych	58
Badania socjologiczne w praktyce	58
Udowadnianie oczywistości?	59
Wpływ socjologii	59
Podsumowanie	62
Dalsze lektury	63
Polecane strony internetowe	63

Rozdział 3. Teorie i perspektywy socjologiczne 65

Prekursorzy socjologii	70
Pozytywizm i ewolucja społeczna	70
Karol Marks: rewolucja kapitalistyczna	72
Twórcy socjologii	76
Émile Durkheim: społeczny poziom rzeczywistości	76
Max Weber: kapitalizm i religia	81
Dylematy teoretyczne	85
Struktura społeczna a ludzkie działanie	86
Konsens czy konflikt?	88

Problematyka płci kulturowej 89
Kierunki zmiany społecznej 90
Przemiany społeczeństw i socjologii 92
Równość płci i teoria feministyczna 92
Poststrukturalizm i postmodernizm 94
Globalizacja, ryzyko i zemsta natury 97
Zakończenie: między starym a nowym 102
Podsumowanie 102
Dalsze lektury 103
Polecane strony internetowe 103

Rozdział 4. Globalizacja i zmieniający się świat 105

Typy społeczeństw 109
Zanikający świat: los społeczeństw przednowoczesnych 109
Świat nowoczesny: społeczeństwa przemysłowe 114
Rozwój globalny 117
Zmiana społeczna 120
Czynniki zmiany społecznej 120
Zmiana w epoce nowoczesnej 124
Globalizacja 127
Czynniki sprzyjające globalizacji 128
Spór o globalizację 136
Wpływ globalizacji 140
Zakończenie: potrzeba globalnego rządzenia 147
Podsumowanie 148
Dalsze lektury 149
Polecane strony internetowe 149

Rozdział 5. Środowisko 151

Natura, środowisko i socjologia	155
Definicja natury i środowiska	155
Socjologia i środowisko	156
Czym są problemy środowiskowe?	160
Skażenie środowiska i odpady	160
Wyczerpywanie się zasobów	167
Żywność modyfikowana genetycznie	170
Globalne ocieplenie	175
Teorie socjologiczne a zrównoważony rozwój	184
Konsumpcjonizm a niszczenie środowiska	184
Granice wzrostu a zrównoważony rozwój	187
Życie w globalnym społeczeństwie ryzyka	190
Modernizacja ekologiczna	193
Sprawiedliwość środowiskowa i obywatelstwo ekologiczne	195
Zakończenie	197
Podsumowanie	198
Dalsze lektury	200
Polecane strony internetowe	201

Rozdział 6. Miasta i życie miejskie 203

Teorie urbanizmu	206
Szkoła chicagowska	207
Urbanizm a środowisko sztuczne	211
Ocena	215
Rozwój miast	216
Miasta w społeczeństwach tradycyjnych	216
Industrializacja i urbanizacja	218
Rozwój nowoczesnych ośrodków miejskich	218
Kierunki przemian miast w krajach rozwiniętych	219
Urbanizacja w krajach rozwijających się	230

Miasta a globalizacja 233

Miasta globalne 233

Nierówności w miastach globalnych 236

Zarządzanie miastami w dobie globalizacji 237

Zakończenie: miasta a rządy globalne 242

Podsumowanie 243

Dalsze lektury 244

Polecane strony internetowe 245

Rozdział 7. Interakcja społeczna i życie codzienne 247

Badanie życia codziennego 251

Komunikacja niewerbalna 252

Wyraz twarzy, gesty i emocje 252

Płeć i ciało 254

Ucieleśnienie i tożsamość 255

Społeczne reguły interakcji 258

Podzielane znaczenia 258

Wandalizm interakcyjny 258

Wykrzyknienia 262

Twarz, ciało i mowa w interakcji 263

Spotkania 263

Manipulowanie wrażeniami 265

Przestrzeń prywatna 270

Interakcja w czasie i przestrzeni 270

Czas zegarowy 271

Porządek czasowy i przestrzenny 271

Życie codzienne w perspektywie kulturowej i historycznej 273

Społeczne tworzenie rzeczywistości: debata socjologiczna 274

Interakcje społeczne w cyberprzestrzeni 275

Zakończenie: potrzeba bliskości? 278

Podsumowanie 278

Dalsze lektury 279

Polecane strony internetowe 279

Rozdział 8. Bieg życia 281

Kultura, społeczeństwo a socjalizacja dzieci 284

Teorie rozwoju dziecka 284

Instytucje socjalizacji 288

Socjalizacja do ról płciowych 291

Reakcje rodziców i dorosłych 291

Uczenie się płci kulturowej 291

Debata socjologiczna 293

Bieg życia 295

Dzieciństwo 297

Nastoletniość i kultura młodzieżowa 299

Wczesna dorosłość 301

Późna dorosłość 301

Starość 302

Starzenie się 303

Starzenie się społeczeństw 304

Jak starzeją się ludzie? 306

Starzenie się: konkurencyjne wyjaśnienia socjologiczne 309

Cechy starzenia się 311

Polityka starzenia się 317

Śmierć, umieranie i żałoba 321

Socjologia śmierci i umierania 321

Śmierć w społeczeństwach nowoczesnych 323

Zmiany stosunku do śmierci 324

Podsumowanie 325

Dalsze lektury 326

Polecane strony internetowe 327

Rozdział 9. Rodziny i związki intymne 329

Podstawowe pojęcia 333

Rodzina w kontekście historycznym 335

Przemiany życia rodzinnego 335

Mit tradycyjnej rodziny 335

Rodzina w kontekście globalnym 338

Rodziny i związki intymne 341

Przemiany i różnorodność form rodziny 342

Nierówność w rodzinie 344

Przemoc w rodzinie 348

Rozwód i separacja 352

Zmiany postaw wobec życia rodzinnego 360

Nowe związki, wielorodziny i więzy rodzinne 361

Alternatywne (wobec tradycyjnego małżeństwa) modele rodziny 366

Rodziny i związki w teoriach socjologicznych 372

Funkcjonalizm 372

Teorie feministyczne 372

Przemiany miłości i intymności 374

Zakończenie: spór o wartości rodzinne 378

Podsumowanie 381

Dalsze lektury 382

Polecane strony internetowe 383

Rozdział 10. Zdrowie, choroba i niepełnosprawność 385

Socjologia ciała 388

Socjologia zdrowia i choroby 391

Socjologiczne spojrzenie na medycynę 393

Medycyna i zdrowie w zmieniającym się świecie 401

HIV i AIDS w perspektywie globalnej 402

Socjologiczne teorie zdrowia i choroby 405

Społeczne podstawy zdrowia 407

Zdrowie a klasa społeczna 407

Zdrowie a płęć 414

Zdrowie a przynależność etniczna 415

Zdrowie a spójność społeczna 416

Socjologia niepełnosprawności 418

Indywidualny model niepełnosprawności 418

Społeczny model niepełnosprawności 418

Niepełnosprawność, prawo i polityka społeczna 424

Niepełnosprawność na świecie 425

Podsumowanie 427

Dalsze lektury 428

Polecane strony internetowe 429

Rozdział 11. Stratyfikacja i klasa społeczna 431

Systemy stratyfikacji 434

Niewolnictwo 436

Kasty 436

Stany 439

Klasy 439

Teorie klas i stratyfikacji 440

Karol Marks: teoria konfliktu klasowego 441

Max Weber: klasa, status i partia 441

Erik Olin Wright: teoria klas 444

Operacjonalizacja pojęcia klasy 445

Ocena modelu klas Goldthorpe'a 445

Struktura klasowa współczesnych społeczeństw zachodnich 449

Pytanie o klasę wyższą 449

Powiększająca się klasa średnia 453

Nowe oblicze klasy robotniczej 454

Czy istnieje podklasa? 456

Klasa a styl życia 460

Stratyfikacja a płeć 462

Ruchliwość społeczna 464

Ruchliwość społeczna w badaniach porównawczych 465

Ruchliwość w dół 466

Ruchliwość społeczna w Wielkiej Brytanii 467

Ruchliwość społeczna a płeć 469

Czy Wielka Brytania jest merytokracją? 470

Zakończenie: klasa społeczna ma znaczenie 471

Podsumowanie 471

Dalsze lektury 473

Polecane strony internetowe 473

Rozdział 12. Ubóstwo, wykluczenie społeczne i państwo opiekuńcze 475

Ubóstwo 480

Co to jest ubóstwo? 480

Badanie ubóstwa 483

Kim są ludzie biedni? 491

Skąd bierze się ubóstwo? 493

Ubóstwo a ruchliwość społeczna 496

Wykluczenie społeczne 498

Czym jest wykluczenie społeczne? 498

Formy wykluczenia społecznego 500

Wykluczenie społeczne a przestępczość 505

Państwo opiekuńcze 507

Teorie państwa opiekuńczego 507

Brytyjskie państwo opiekuńcze 509

Ubóstwo i opieka społeczna w zmieniającym się świecie 517

Podsumowanie 518

Dalsze lektury 519

Polecane strony internetowe 519

Rozdział 13. Globalne nierówności 521

Globalne nierówności ekonomiczne 527

Kraje o wysokim dochodzie 529

Kraje o średnim dochodzie 529

Kraje o niskim dochodzie 529

Czy globalne nierówności ekonomiczne rosną? 530

Nierówne szanse życiowe 532

Zdrowie 533

Głód i niedożywienie 534

Edukacja, piśmienność oraz praca dzieci 537

Czy biedne kraje mogą stać się bogate? 541

Teorie rozwoju 548

Ocena teorii rozwoju 555

Organizacje międzynarodowe a globalne nierówności 555

Globalne nierówności ekonomiczne w zmieniającym się świecie 559

Wzrost populacji a globalne nierówności 563

Demografia 565

Dynamika zmian populacyjnych 565

Przejście demograficzne 569

Prognozy na XXI wiek 569

Podsumowanie 571

Dalsze lektury 573

Polecane strony internetowe 573

Rozdział 14. Seksualność i płeć 575

Seksualność człowieka 578

Biologia a zachowania seksualne 579

Formy seksualności 579

Orientacja seksualna 580

Seksualność, religia i moralność 582

Homoseksualizm 584

Badanie seksualności 591

Prostytucja i usługi seksualne 597

Prostytucja 597

Usługi seksualne 598

Globalny rynek usług seksualnych 600

Płeć kulturowa 601

Płeć kulturowa a biologia: różnice naturalne? 602

Socjalizacja do ról związanych z płcią 602

Technologie reprodukcyjne 604

Spółeczne tworzenie płci 609

Typy męskości i kulturowe relacje płci 611

Kulturowy porządek płci 612

Teorie nierówności płci 615

Podejścia funkcjonalistyczne 615

Podejścia feministyczne 616

Ruchy kobiece 623

Płeć kulturowa a globalizacja 624

Podsumowanie 624

Dalsze lektury 625

Polecane strony internetowe 625

Rozdział 15. Rasa, etniczność i migracja 627

Podstawowe pojęcia 631

Rasa 631

Etniczność 633

Grupy mniejszościowe 635

Uprzedzenia i dyskryminacja 636

Czym jest rasizm? 638

Od starych do nowych form rasizmu 639

Socjologiczne interpretacje rasizmu 642

Integracja etniczna, zróżnicowanie i konflikt 643

Modele integracji etnicznej 643

Zróżnicowanie etniczne 647

Mniejszości etniczne na rynku pracy 649

Sytuacja mieszkaniowa 651

System sprawiedliwości 653

Konflikt etniczny 654

Migracja w dobie globalizacji 655

Migracja a upadek imperium: Wielka Brytania od lat sześćdziesiątych XX wieku 659

Migracja a Unia Europejska 663

Migracja a stosunki etniczne 664

Migracja a globalizacja 667

Globalne diaspory 667

Zakończenie 668

Podsumowanie 669

Dalsze lektury 670

Polecane strony internetowe 671

Rozdział 16. Religia 673

Socjologiczne teorie religii 677

Czym jest religia? 677

Religia w klasycznych teoriach socjologicznych 679

Religie na świecie 685

Totemizm i animizm 685

Judaizm, chrześcijaństwo i islam 686

Religie Dalekiego Wschodu 687

Organizacje religijne 688

Chrześcijaństwo, płeć i seksualność 693

Sekularyzacja i odrodzenie religijne 695

Sekularyzacja 695

Religia w Europie 699

Religia w Stanach Zjednoczonych 702

Ocena tezy o sekularyzacji 707

Fundamentalizm religijny 709

Zakończenie 715

Podsumowanie 716

Dalsze lektury 717

Polecane strony internetowe 717

Rozdział 17. Media 719

Media w epoce globalnej 723

Rewolucja cyfrowa 723

Internet i World Wide Web 724

Film 729

Telewizja 730

Muzyka 736

Prasa 740

Teorie mediów 742

Funkcjonalizm 742

Teorie konfliktu 743

Interakcjonizm symboliczny 751

Teorie postmodernistyczne 754

Odbiorcy i przedstawienia medialne 757

Badanie widowni 757

Przedstawianie klasy, płci, etniczności i niepełnosprawności 759

Kontrolowanie globalnych mediów 762

Imperializm mediów? 764

Własność megakoncernów medialnych 767

Kontrola polityczna 772

Opór wobec globalnych mediów i inne możliwości 772

Zakończenie 774

Podsumowanie 774

Dalsze lektury 776

Polecane strony internetowe 777

Rozdział 18. Organizacje i sieci 779

Organizacje 783

Organizacje biurokratyczne 784

Fizyczna strona organizacji 791

Organizacje ponadnarodowe 795

Organizacje gospodarcze 798

Co zamiast biurokracji? 807

Zmiana organizacyjna: model japoński 808

Zmiana sposobu zarządzania 809

Badanie sposobów zarządzania 812

Badanie sieci 815

Sieci społeczne 815

Sieci a technologie informacyjne 817

Kapitał społeczny: więzy które łączą 818

Nowe więzy społeczne? 821

Zakończenie 824

Podsumowanie 826

Dalsze lektury 827

Polecane strony internetowe 827

Rozdział 19. Edukacja 829

Teorie roli edukacji 833

Edukacja jako socjalizacja 834

Edukacja a kapitalizm 836

Ukryty program nauczania 837

Edukacja a reprodukcja kulturowa 839

Edukacja a podziały społeczne 849

Debata na temat ilorazu inteligencji 849

Edukacja a płeć 854

Edukacja a przynależność etniczna 860

Edukacja w kontekście globalnym 864

Szkolnictwo podstawowe na świecie 865

Umiejętność czytania i pisanie a analfabetyzm 868

Zmieniające się oblicze edukacji 870

Technologia w klasie szkolnej 873

E-universytety 876

Przyszłość edukacji 877

Zakończenie 879

Podsumowanie 880

Dalsze lektury 881

Polecane strony internetowe 881

Rozdział 20. Praca i życie gospodarcze 883

Jak zdefiniować pracę? 886

Przemiany społecznej organizacji pracy 891

Tayloryzm i fordyzm 893

Globalizacja i postfordyzm 894
Zmiany w systemie pracy 898
Kryzys związków zawodowych? 900
Płeć i feminizacja pracy 902
Nowy podział obowiązków domowych 910
Automatyzacja a kwalifikacje 911
Koniec ze stałą posadą i system pracowników z portfolio 921
Niepewność zatrudnienia, bezrobocie i społeczne znaczenie pracy 922
Społeczne znaczenie pracy 923
Spadek bezpieczeństwa zatrudnienia 923
Bezrobocie 928
Zakończenie: korozja charakteru? 932
Podsumowanie 934
Dalsze lektury 935
Polecane strony internetowe 935

Rozdział 21. Przestępczość i dewiacja 937

Podstawowe pojęcia 941
Socjologiczne teorie przestępczości i dewiacji 942
Teorie funkcjonalistyczne 943
Teorie interakcjonistyczne 947
Teorie konfliktu i „nowa kryminologia” 951
Teorie kontroli 954
Wnioski teoretyczne 958
Struktura przestępczości w Wielkiej Brytanii 959
Przestępczość a statystyki przestępstw 961
Ofiary i sprawcy przestępstw 963
Przestępczość a płeć i seksualność 963
Przestępczość a młodzież 968
Przestępczość białych kołnierzyków 970

Przestępczość w kontekście globalnym 973

Przestępczość zorganizowana 973

Cyberprzestępczość 975

Więzienia i kara 977

Zakończenie: dewiacja, przestępczość a porządek społeczny 983

Podsumowanie 984

Dalsze lektury 985

Polecane strony internetowe 985

Rozdział 22. Polityka, rządzenie i ruchy społeczne 987

Podstawowe pojęcia socjologii polityki 990

Polityka, rządzenie i państwo 990

Władza 991

Autorytaryzm i demokracja 993

Rozwój demokracji na świecie 997

Upadek komunizmu 998

Demokratyzacja i jej krytycy 1000

Stare i nowe partie polityczne 1005

Globalne rządzenie 1009

Ruchy społeczne i zmiana społeczna 1012

Czym są ruchy społeczne? 1012

Teorie ruchów społecznych 1013

Globalizacja i „społeczeństwo ruchów społecznych” 1021

Zakończenie 1028

Podsumowanie 1029

Dalsze lektury 1030

Polecane strony internetowe 1031

Rozdział 23. Narody, wojny i terroryzm 1033

Narody i nacjonalizm	1038
Nacjonalizm a społeczeństwo nowoczesne	1039
Narody bez państwa	1042
Mniejszości narodowe w Unii Europejskiej	1043
Narody i nacjonalizmy w krajach rozwijających się	1044
Państwo narodowe, tożsamość narodowa i globalizacja	1046
Konflikty, wojny i ludobójstwo	1048
Teorie na temat wojny i ludobójstwa	1050
Zmieniające się oblicze wojny	1050
Wojny stare i nowe	1055
Terroryzm	1059
Czym jest terroryzm?	1059
Stary i nowy terroryzm	1061
Wojna i terroryzm w dobie globalizacji	1065
Podsumowanie	1067
Dalsze lektury	1068
Polecane strony internetowe	1068
Słownik terminów	1069
Bibliografia	1099
Indeks nazwisk	1145